ISUMALIUTERSUUT KRONIK

SKOLELØFTET der skal lykkes

Alle skal tage et medansvar

KRONIK

Af Helene Brochmann,
cand. mag. i samfundsfag og ekimologi

Det er en fantastisk nyhed, at de fem kommuner - med fire fonde i ryggen og over 200 millioner kroner at gøre godt med - er gået sammen om det store projekt Et løft af den grønlandske folkeskole. Det er helt afgørende nødvendigt, at folkeskolen får et løft, og med en satsning af den størrelse burde det også være muligt at lykkes med det. I det følgende vil jeg gerne bidrage med nogle perspektiver, som jeg mener vil være nødvendige at tænke med ind, hvis satsningen virkelig skal flytte noget. Grundlæggende handler det om, at alle i og omkring skolen er nødt til at tage et personligt ansvar for at gøre det bedre - dérfra, hvor de nu står. Og hvis de ikke kan, så skal de støttes direkte i det.

Allerførst vil jeg gerne tviste overskriften på projektet lidt og i stedet tale om SKOLELØFTET. På dansk har dette ord en interessant dobbelt betydning: Det siger, at vi skal løfte skolen, men det kan også betyde et løfte om skolen. Og netop dét vil jeg gerne have frem: At alle, der har berøring med folkeskolen, skal give hinanden det løfte, at de selv vil gøre, hvad de kan for at gøre skolen bedre - nu.

Det er bare så vigtigt, at denne nye satsning lykkes. Der er jo gjort gode forsøg før, uden overbevisende resultater. Min teori er, at den seneste - Atuarfitsialak/Den gode skole - var for ambitiøs på den måde, at den var for kompliceret at løfte i praksis. At tankerne var fine, men at det ikke er lykkedes at skabe den konkrete forandring hos den enkelte skoleleder, den enkelte lærer, i det enkelte klasseværelse, i den enkelte time, som er nødvendig for, at der virkelig skal ske noget. Ikke fordi det som sådan var umuligt; det ville bare have krævet en langt større indsats, da det skulle gennemføres i praksis, end der var ressourcer og opbakning til. Og det skabte så også modstand. Nogle gange er »det bedste det godes fjende«, forstået på den måde, at man ved at stræbe efter den allerbedste løsning kan komme til at gabe over for meget, så man slet ikke kommer nogen vegne. Jeg forsøger at pege på nogle veje at gå, som ikke er helt så ambitiøse, men som jeg til gengæld tror kan få en god udvikling i gang.

Som projektleder på Danmarks Evalueringsinstituts store evaluering af folkeskolen i 2014-15 besøgte jeg og mine kolleger 12 skoler i byer og bygder i hele landet, og talte med lærere, ledere, elever og forældre. Og ikke mindst overværede vi undervisning på skolerne - undervisning med både grønlandske og danske lærere og på alle trin. På samme måde besøgte vi læreruddannelsen, da vi evaluerede den. I rapporterne om evalueringerne kan man læse om hvilke problemer, vi så. I denne artikel - som jeg skriver som privatperson, da jeg ikke længere er ansat på Evalueringsinstituttet - vil jeg ikke gentage alt det, rapporterne pegede på, men i stedet fremsætte nogle konkrete forslag.

En grundlæggende forudsætning

For mig at se er det afgørende, at alle er med, og løfter dér, hvor de nu er. Forestiller man sig, at skolens problemer er en stor plade, der ligger som et låg hen over skolen, og nogen forsøger at løfte den ved at stemme op af alle kræfter i det ene hjørne, så kan man godt se for sig, at pladen bare vipper ned i den anden side, og meget hurtigt bliver de første »løftere« trætte af at holde den oppe helt alene.

Det må ikke ske igen!

Derfor er det helt afgørende, at alle tager ved på én gang. Hvis nogen sætter sig ned, giver slip og siger, at de ikke tror på det, eller at det er forkert grebet an, bliver det svært for de andre at holde ved. For selvfølgelig flytter »pladen« sig ikke de første fjorten dage. Eller den første måned. Og så mister man motivationen, hvis der ikke er en god hold-ånd. At løfte skolen kræver en vedholdende indsats i mange år fremover (en god skole kræver altid en vedholdende indsats!), men samtidig er jeg overbevist om, at vi meget hurtigt vil kunne se resultater i form af gladere børn, lærere og forældre, hvis vi bliver enige om, at nu skal der altså ske noget - og tager fat.

Hvad bygger jeg den overbevisning på?

Jo, både på negative og positive eksempler. Mine mange samtaler med ledere og lærere over hele landet har givet mig indtryk af, at netop det fælles i skolen mangler rigtig mange steder. Der er mange, der synes, at de selv står og løfter og løfter, og de er dødtrætte af det, både fordi det ikke flytter sig, og fordi de ikke synes, de kan få øje på nogen andre, der løfter med. Lærerne synes ikke, forældrene løfter. Forældrene synes ikke, lærerne løfter. Nogle lærere synes ikke, deres kolleger løfter. Nogle synes ikke lederen løfter. Lederen synes, at nogle af lærerne ikke løfter nok. Og i kommunerne er der alt for få ansatte til, at de overhovedet kan løfte andet end de helt nødvendige, administrative opgaver. På den måde er det en ond cirkel. Men det positive eksempel findes også: Skolen i Kulusuk har vist det. En bygdeskole, der kan tilbyde eleverne undervisning helt op til afgangsprøverne, og som et år ligefrem opnåede de bedste eksamensresultater i landet og har kunnet sende alle deres elever videre på efterskole i Danmark. Det siger mig, at det godt kan lade sig gøre. Jeg har også set eksempler på virkelig høj kvalitet af undervisning og sikker klasseledelse rundt omkring. De lærere, der kan dét, skal støttes, og andre lærere skal have mulighed for at lade sig inspirere af dem.

Nu kommer så det fælleskommunale projekt, der i hvert fald har en størrelse, der burde kunne skabe engagement og tro på, at det kan batte noget. Jeg har ikke kunnet finde detaljer om det, men ud fra omtalen på Qeqqata Kommunias hjemmeside kan man se, at det blandt andet baserer sig på en satsning på iPads og de muligheder, de giver, og på »massiv kompetenceudvikling af lærerne« og udarbejdelse af nye undervisningsmaterialer. Det lyder lovende, men det kan ikke stå alene. Det er baseret på indsatser, der kommer oppefra, som lærerne skal gribe. Helt grundlæggende tror jeg på, at vi også skal tænke nedefra og op. At alle i og omkring folkeskolen skal tage udgangspunkt i, hvordan de selv kan skabe en forandring - ikke bare på langt sigt, men nu. Ikke som noget andet end det kommunale projekt, men tværtimod for at skabe et bæredygtigt fundament for det. Eller billedligt talt: Et løft af den grønlandske folkeskole vil fylde en masse vand på spanden - men så skal vi også have lukket hullerne i bunden af den, hvis vandet skal blive der. Og hullerne, de findes både blandt lærerne, lederne, kommunerne og forældrene. Lad os tage dem fra en ende af.

Lærerne skal løftes

Evalueringerne viste, at der er en del lærere, der reelt ikke har tilstrækkelige faglige eller pædagogiske kompetencer til selvstændigt at planlægge og gennemføre et kvalificeret undervisningsforløb eller udøve klasseledelse i en klasse, hvor mange af eleverne har svært ved at indgå i en almindelig undervisnings¬situation. Det siger jeg ikke for at anklage nogen eller hænge dem ud. Jeg gør det kun, fordi jeg mener, at det er nødvendigt at tage højde for og arbejde målrettet med. Hvis de nye initiativer ikke har fokus på, at lærerne er en meget sammensat gruppe, og for eksempel tilbyder alle de samme kurser, får projektet aldrig flyvehøjde. Det er i den forbindelse afgørende vigtigt at være opmærksom på, at de dygtige lærere både kan være uddannede og ikke-uddannede grønlandske lærere, såvel som de kan være danskere eller andre nationaliteter, både med og uden læreruddannelse. På samme måde findes der svage lærere i alle fire grupper.

Hvis der er tale om lærere, der reelt ikke er motiveret for at undervise, skal de selvfølgelig ikke være lærere længere. Det har ingen glæde af. Men lærere, der gerne vil, og bare mangler de rigtige redskaber, skal uddannes og støttes, selvfølgelig for at eleverne kan få bedre undervisning, men også for at passe på dem. Det må være utrolig stressende at stå over for en urolig og ukoncentreret klasse, man reelt ikke er i stand til at undervise, og meget frustrerende ikke at kunne løfte eleverne fagligt. Det er ikke underligt, hvis det giver sygedage. Det kan ikke løses med et kursus eller en iPad.

Det er også en alvorlig barriere for udvikling, at lærergrupperne på de enkelte skoler ikke løfter i flok. Alt for meget energi og drivkraft går tabt på at ærgre sig over hinanden - eller over skolelederen. Derfor bør en del af den »massive kompetenceudvikling« gå til indsatser, der kan skabe et godt samarbejdsklima på hver enkelt skole. Det vil give et større afkast af den mere faglige kompetenceudvikling, fordi lærerne bliver bedre til at dele viden og inspirere og hjælpe hinanden, når begynder at trække i samme retning. Og det vil mindske fraværet og de mange aflyste timer.

Den enkelte time

Min tese er netop, at Skoleløftets kerne ligger i den enkelte time. Det er i den enkelte time, folkeskolen skal udvikles. Og det betyder i hver eneste time. En af de store udfordringer i dag er, at mange timer simpelthen ikke gennemføres - eller ikke gennemføres ordentligt. For mange timer bliver aflyst, for mange bliver dækket af en vikar, der ikke rigtig underviser, og i for mange timer får eleverne en undervisning, der knap nok kan kaldes sådan, for der ikke er en tydelig, pædagogisk struktur i det, der foregår. Eleverne bliver ikke udfordret og får ikke oplevelsen af at flytte sig. Selvom de også har gode timer med andre lærere, betyder det, at deres forventninger til, hvad skolen kan give dem, bliver ødelagt. De oplever lærere, som ikke engagerer sig eller viser en tydelig retning. Hvorfor skal de så gøre hvad læreren siger? Hurtigt er en ond cirkel i gang, hvor eleverne bliver virkelig svære at undervise, også for de dygtige lærere. Og så bliver timerne dårligere. Og - forståeligt nok! - så mister mange lærere gejsten. Det giver flere sygedage eller halvhjertet undervisning uden forventninger til, at man kan nå nogen vegne, og eleverne får endnu mindre grund til at engagere sig.

Trivsel og læring

Det er meget almindeligt at tale om, at trivsel er en forudsætning for læring. Det er klart, at elever, der decideret mistrives, har svært ved at lære noget. Men det er mindst lige så vigtigt at have fokus på, at læring er en forudsætning for trivsel! Elever, der ikke lærer noget, keder sig. Og så trives de ikke. Det er ikke synd for børn at udfordre dem. Det er synd for dem ikke at gøre det. Og det er det, der sker, når undervisningen bliver aflyst, eller der bliver sat en videofilm på. Eller når man bare lader dem regne i deres hæfter, fordi man ikke kan få ro til at gennemgå noget på tavlen. Eller når de ikke får opgaver, der lige netop er så tilpas komplicerede, at de må stå på tæer, billedligt talt, for at løse dem.

Apropos Kulusuk, så havde de i en årrække en lærer i sløjd og håndarbejde, som virkelig forlangte, at eleverne skulle gøre sig umage. Hvis hun syntes, at de havde sjusket med det, de arbejdede med, fik de besked på at smide det ud og begynde forfra. I starten blev børnene forståeligt nok vrede og frustrerede, men efterhånden opdagede de jo, at hun fik dem til at lave meget flottere og mere gennemarbejdede ting, end de nogensinde havde troet, de kunne. Dén oplevelse vokser man af. Og den oplevelse skal alle børn have i alle fag!

Lærere skal udvikle lærere

For at kunne levere god undervisning skal lærerne selvfølgelig have den støtte og vejledning, de har brug for. Jeg kommer nedenfor ind på, hvad skolelederen og nyt undervisningsmateriale kan gøre. Men det handler også om faglig og pædagogisk udvikling. Og her mener jeg, at i stedet for at satse hele butikken på kompetenceudvikling i form af kurser, man rejser væk til (og som generelt er en dyr og ineffektiv måde at lære på), bør skolerne - med afsæt i det ovenfor omtalte nye og bedre samarbejdsklima - med det samme indføre gensidig kollegial supervision. Det går ud på, at lærerne, i grupper på to, skiftes til at overvære hinandens undervisning og give feed back på den. Det skal selvfølgelig rammesættes, så det bliver trygt og konstruktivt for de involverede. Men når det handler om pædagogik og klasseledelse, er det virkelig effektivt at få gode råd af en, der har set, hvordan man helt konkret arbejder i klasseværelset, i modsætning til, på egen hånd, at skulle omsætte teoretiske overvejelser fra et kursus til praksis.

I modsætning til nærmest alle andre faggrupper, arbejder lærere alene, og de kolleger, som de i det daglige (måske) drøfter deres praksis med, ved jo reelt ikke, hvordan de håndterer deres undervisning. Og hvor mange lærere tør dele det med kollegerne, hvis de ikke har styr på en klasse? I de fleste andre erhverv samarbejder man med andre inden for samme fag, eller man har (voksne) kunder, der hele tiden ser, hvordan man arbejder, og hvad der kommer

Kikkut tamarmik akisussaaqataassapput

p
t
-
at
rtinneqassaaq.

t

qarpunga
iaq
isumaqarpu
-
gisarlugit,

ilersitsisoqarsim
tassaasinnaammata

isariaqarsimammata.
eqartarpu

ersarpoq

kalaallit

tunngavissaq

aala

ISUMALIUTERSUUT KRONIK

Kulusuk eqqarsaatigalugu ukiorpassuarni sananermut assassornermullu ilinniartitsisoqarsimapput atuartitami ilungersornissaannik piumasaqartartumik. Isumaqaruni suliatik peqqissaarussimanngikkaat igeqqusarpai aallaqqaataanillu aallarteqqusarlugit. Aallaqqaammut meeqqat paasinartumik kamallutillu pakatsisarput, paasiartulerpaallu nammineq ilimagisaminnit kusanarnerujussuarnik suliarilluagaanerujussuarnillu suliaqartittaleraatik. Taamatut misigisaqarneq allisitsisarpoq. Misigisarlu tamanna meeqqat tamarmik fagini tamani misigissavaat!

Ilinniartitsisut ilinniartitsisunik ineriartortitsissapput

Pitsaasumik atuartitsisinnaassagunik ilinniartitsisut soorunami atorfissaqartitaminnik tapersersorneqarlutillu najoqqutassiorneqassapput. Ataani tikissavara atuarfiup pisortaa atuartitsinermilu atortut nutaat qanoq iliorsinnaanersut. Aammattaarli pineqarpoq suliatigut perorsaanikkullu ineriartornissaq. Tamatumanilu isumaqarpunga ilinniartitsisut aallartillugit (nalinginnaasumik akisullunilu ilinniariaatsimik pitsaanngitsumik) pikkorissartillugit piginnaasaqarnermik ineriartortitsinermut suut tamaasa atorniarnagit, atuarfiit – siuliani taaneqartoq suleqatigiinnermi silaannaq pitsaanerusoq aallaavigalugu – ingerlaannaq eqquttariaqarpaat suleqatigiittut tapersersoqatigiinneq. Tassa imatut, ilinniartitsisut marlukkaarlutik sinnersaraallutik ilinniartitsisoqatimik atuartitsinerat malinnaavigisarlugu imminnut ikorfartoqatigiittarlutik. Soorunami tamanna sinaakkutassiorneqassaaq, attuumassuteqartunut toqqissisimanarluni angusaqarfiullunilu. Perorsaanerli klassimillu aqutsineq pineqartillugu pitsaalluinnartuuvoq klassimi sulinermik ingerlatsisimnasumit siunnersorneqarnissaq, nammineq pikkorissarnermit paasisat atorlugit atuartitsiniarnerminngarnit.

Suleqatigiiaat allat tamangajammik taamaanneq ajortut ilinniartitsisut kisimiillutik sulisarput, ilinniartitsisoqataasalu, ulluinnarni (immaqa) suliaminnik oqaloqatigisartagaasa iluamik ilisimaneq ajorpaat atuartitsinertik qanoq ingerlattarneraat. Ilinniartitsisullu qassit ilinniartitsisoqamminnik avitserussappat klassertik aqussinnaanngikkunillu? Inuussutissarsiutini allani amerlanerpaani sammisaqaqatigiiffinnik suleqatigiittoqartarpoq, imaluunniit pisisartoqartarput (inersimasunik), suliaminnik qanorlu inerneqarneranik malinnaajuaannartunik. Taamaattumik toqqaannarnerujussuarmik ataavartumillu ikorfartorteqartarput. Ilinniartitsisumut killissamik qaangiinerussaaq inersimasumik allamik malinnaavigineqarneq, tamannali pisariaqarpoq ineriartussagaanni. Aammami ilinniartitsisup akunnerit atuartitsiffiit kisimiilluni akisussaaffigai, tamannalu pissutigalugu atuarfiit napparsimasoqarneranik sunnertiasuupput. Peqqissaasoq perorsaasorluunniit napparsimappat suleqatai ulapinnerusariaqarput, neriunartumillu napparsimasut meeqqalluunniit ataatsimik amigaateqartoq malugissanngilaat. Ilinniartitsisoq takkutinngippat immaqa meeqqat 20-t akunnermi tassani atuartinneqanngitsuussapput. Taamaasilluni misigisarput atuarneq pingaaruteqanngitsoq. Tamanna toqqaannartorujussuarmik pitsaanngitsumik kinguneqartarpoq.

Ingerlaffik tapersiinerlu

Nunatsinni meeqqat atuarfiata kivinneqarnissaani atuarfiit pisortaat taaneqarsimanngillat, tamakkuli aamma qitiusumik inissisimapput. Ilinniartitsisut kivinneqassappata atuarfiup pisortaa sinaakkutassiuissaaq, atuarfimmut ataatsimut isigalugu ilinniartitsisunillu ataasiakkaanut. Taamaasiorsinnaassaguni aalajangiisuulluinnarpoq atuarfiup pisortaata perorsaatutut aqutsinissaa. Tassa imaappoq, akuttunngitsumik – soorlu ukiumut ataasiarluni – ilinniartitsisut tamaasa atuartitsinerat malinnaavigisarlugu tamannalu malillugu siunnersuisarluni. Nakkutilliiniarani, ilisimaniassagamiulli ilinniartitsisut ataasiakkaat qanoq sulinersut. Taamaasiunngikkuni pisortaq atuarfiup atuartitsineranut, imaluunniit ilinniartitsisup atorfissaqartitaanik piginnaasanik ineriartortitsinermut isumassalimmik akisussaaffimmik tigusisinnaanngilaq.

Tamatuma saniatigut pisortaq kulturimik tunniusimasumik pilersitsissaaq, tassuuna ilinniartitsisut atuartullu misigisimassallutik ataatsimooqatigiinnermi pisussaaffiusumi peqataallutik, kikkut tamarmik takuneqarlutillu pingaarutilimmik inissisimaffianni. Pisortaq pikkorissoq pitsaassusiliissaaq, sulisuminut atuartuminullu ersarissunik naatsorsuutigisaqarluni. Kivitsinerlu aallartissagatsigu pisortaq aamma manna tikillugornit qaffasinnerusunik naatsorsuutigisaqassaaq. Tassa takkuttarnikkut, tunniusimanikkut suliatigullu piginnaasakkut. Pisortap naatsorsuutigisat oqaasertalissavai, naammassineqanngippatalu ingerlaannaq malitseqartissallugit. Pisortarli sulisuminik naalakkersuiinnassanngilaq. Perorsaanertorpiaq, tassa pineqartarmat meeqqap siuani, saniani tunuanilu ingerlasoqassasoq, taava pisortaq ingerlaffimmut tikkuussissaaq, ilinniartitsisuni suleqatigalugit tapersersorlugillu. Ilanngullugu aamma ileqqut piviusuulluinnartut upperaakka, assersuutigalugu pisortap ullut tamaasa matumiilluni kikkunnik tama nik, meeqqanik inersimasunillu, assamminnittarnera. Ullaat tamaasa erinarsoqatigiittarneq, pisortap kikkut tamaasa kumoortarlugit, atuartullu annikitsumik ilanngussisarlutik, erinarsugassaq assigisaaluunniit toqqartarlugit. Imminut takusaraanni peqatigiikkusukkaannilu taava kikkut tamarmik peqataarusulissapput pitsaanerpaamillu iliuuseqarusulissallutik.

Pisortat perorsaanikkut tapersersorlugit

Pisortat annertuumik suliassaqarput, tamatumanilu aamma tapersersorneqassapput. Meeqqat atuarfiannik nalilersuinerup takutissimavaa kommunit atuarfinnut perorsaanikkut akisussaaffitsik kivissimanngikkaat. Ilaatigut pineqarpoq kommunit pingaartumik Sermersuup avataaniittut sulisussaaleqisorujussuusut. Sulisut sulisorineqartut allaffissornerinnavimmi suliassat kisiisa angumerisinnaavaat. Tamatuma kingunerisaanik atuarfiit ingerlaffilerneqarnissartik amigaatigaat, pingaartumillu atuarfiit pisortaat tapersersortissaminnik amigaateqarput. Maanna kommunit ersarissumik sorsuuteqarnialerput nutaamik suliniuteqarlutik. Isumaliutigineqareersimanngippalli isumaqarpunga kommunit tallimat sapinngisamik sukkanerpaamik tamarmik perorsaanikkut siunnersortimik atorfinitsitsissasut, taannalu kommunimi atuarfiit pisortaannut taamaallaat ikorfartituisuitut tapersersuisutullu atorneqassaaq. Siunnersorti kommunimi atuarfinni tamaniittassaaq sivikinnerpaamik ukiumut sapaatip akunnera ataaseq atuarfiit iluamik ilikkarniarlugit, ukiumullu arlaleriarluni sivikitsumik tikeraartassallugit, ilinniartitsisut ataatsimiinnerini, siulersuisut ataatsimiinnerini il.il. peqataasarluni. 200 millioner koruuninik atugassaqarluni tamanna akissaqartinneqassaaq. Tamanna pingaaruteqartorujussuuvoq, tassa atuarfiit pisortaat Atuarfiup siuarsarnerani qitiulluinnartumik inissisimammata, tamarmilu atuarfimminni kisimiissanngillat, ingerlaffeqassappulli, ikorfartorteqassallutik qulaanillu tapersersorneqarlutik.

Atuartitsinermi atortut nutaat

Aallaqqaataani oqaatigaara ilinniartitsisut assigiinngitsorujussuarnik tunngavissaqartut. Piginnaasanik ineriartortitsinissaq suleqatigiillu tapersersoqatigiinnissaat aamma taaneqarput. Tamakkuali sukkasuumik naammassusilimmik kivitsinissamut naammassanngillat, allannguutit naammattumik maluginissaannut pitsaasumillu ingerlalernerup aallartinnissaanut.

Taamaattumik namminersorlutik oqartussani perorsaanikkut siunnersortit atussavagut. Taakkua ukiunin aggrsuni suliassaasa – kissaatiginartumik Ilinniarfissuaq suleqatigalugu – pingaarnersarissavaat atuartitinermi atortunik suliarinninneq, peqqissaartorujussuarmik atuartitsinermut najoqqutassartallit, akunnermiit akunnermut pilersaarusiornertallit, klassini tamani faginut tamanut. Atuakkat kusanartuussanngillat, pdf-t naammapput naammassineqaraangata nittartakkami aaneqarsinnaasut – tamatumanilu iPadit nutaat iluaqutaalluarsinnaapput. Ilinniartitsisunut videot aamma pitsaasorujussuusinnaapput: Atuartitsilluarnernik ilinniarfigineqarsinnaasunik imallit.

Pingaaruteqarpoq atuartitseriaasissanik peqqissaartumik aaqqissuussaasunik allaaserineqarsimasunjillu sanasoqarnissaa, ilinniartitsisup nalornisup ilinniartitsisulluunniit ilinniarsimanngitsup atorsinnaasaanik, oqaasertalersuinnarneqanngitsunik suliassartalersorneqaannanngitsunillu, aammattaarli gruppimi sulinermut ilitsersuutitalinnik, atuartunut apeqqutitalinnik, isumaliortitsisunik nammineerlunilu eqqarsartitsisunik, atuartitsinerup assigiinngisitaarnnissaanik takussutissartalinnik, suliap ilanngunneqarnissaanut isumassarsianik il.il. imalinnik. Qularnanngilaq ilinniartitsisut siunnersortillu ilaasa tamakkua »naammasseriigaavallaartutut« isigissagaat, taamaasillunilu ilinniartitsisut suliaminnik tulluusimaarnerannik, naliliisinnaassusiannik periutsinullu kiffaanngissuseqarnerannik innarliisutut. Tamakkuli neqeroorutaannaassapput.

Soorunami ilinniartitsisut amerlasuut atuartitsinertik namminneq aaqqissuussinnaallugulu aaqqissuukkusussavaat, tamakkualu taamaasiussapput. Nassuerutigigaannili ilinniartitsisut ilaasa tamanna saperaat piffissarlu ungasinnerusoq isigalugu qanoq ilinniartinneqarsinnaanerannik takorluugaannarnik saqqummiussinani, tamakkua massakkorpiaq suliassaminnik pitsaanerpaamik naammassinninnissaannut tapersersorneqassapput.Tamatumunnga atatillugu sapaatip akunnera ataaseq pikkorissartinneqarneq aalajangiisuusumik assigiinngisitsinavianngilaq, tassami atuagarsornikkut paasisat piviusumik piviusunngortinniarnerat ajornakusoortorujussuuvoq, suliassamut sungiussilluareersimanngikkaanni. Sapaatillu akunnerani ataatsimi amerlajaanik sungiusarnissamut piffissaqanngilaq. Taamaattumik »atuartitsinermi ineriikkanik« tamakkuninnga peqassaagut, taakkunatigut minnerpaamik suliamik ingerlatsinissaq perorsaanerlu qulakkeerneqassammata.

Angajoqqat aammaarlugit

Untritilippassuariarluni oqaatigineqartarsimavoq angajoqqaat meeqqamik atuarnerat tapersersussagaat, tamannalu maani aamma oqaatigineqassaaq. Tassami soorunami ataatsimut isiginninnermut ilaavoq, aammalu eqqortuullunilu pingaaruteqarluni angajoqqaat isumagisassagaat meeqqat piffissaq eqqorlugu innartarnissaat, ullaakorsiortarnissaat atuagaasivitsillu eqqortunik immertarnissaat. Taava Atuarfiup siuarsarnera sukkut assigiinngisitsissava? Aap, angajoqqaanut neriorsuuteqassaagut oqaluttuuttassagivut takutillugillu nutaamik pisoqartoq. Tamanna meeqqaminnit tusaasinnaassavaat, qitornaat atuarfimmit angerlarlutik misigisaminnik oqaluttuaraangata. Namminnerlu misigissavaat angajoqqaanik ataatsimiititsisarneq soqutiginarnerujussuanngorsimasoq imaqarnerujussuanngorlunilu, klassimi inuulluarneq unammilligassallu oqallisigisarlugit. Immaqa aamma angajoqqaanik ataatsimiititsinermut najoqqutassiorneq, tassa qanoq isilluni pitsaanerpaamik ingerlanneqarsinnaanersut, isumassarsiatsialaasinnaavoq? Angajoqqaanik ataatsimiititsinerit ima pitsaatigilissapput peqataanngitsoornikkut pingaarutilinnik arajutsisaqartoqartassalluni! Taavalu angajoqqaanit naatsorsuutigisinnaalissavarput neriorsoraatigut atuarfik sapinngisaminnik tapersersoraat.

Qulaanit ammut, ataanit qummut

Nunatsinni meeqqat atuarfiata kivinneqarnera oqaatigineqarpoq annertuunik sammisaqarluni suliniutaasoq, qularnanngitsumik isumaliutigilliuakkanik tunngavilersorluakkanillu. Maanna aalajangiisuussaaq tamanna neriuutigisanut tamanut nivinngaviuinnassanngitsoq, atuarfimmi qanoq pisoqarnissaanik utaqqiitigaluni: iPadsit atulernissaat, pikkorissartitsinerit il.il. Eqqarsartariaaseq arlalissuariaqalunga takusarsimasara qimassavarput, tassa atuarfik aatsaat pitsaanerulersinnaasoq suut pisariaqartut – tamatigut allat isumagisassaattut taaneqartartut – inissinneqareerpata. Taamaattumik atuarfinni tamani ilinniartitsisut pisortallu Atuarfiup siuarsarneranik isiginninnertik oqaasertalissavaat – kivitseqatigiinnissamillu imminnut neriorsorlutik. Atuarfiup siuarsarneqarnera atuarfinni tamani, klassini tamani akunnernilu tamani ingerlanneqassaaq, annikitsumik aallartilluni, aaasakkullu atuanngiffeqareerpat aallartissalluni!

Helene Brochmann imuiaqatigiilerinermi eskimologiimilu cand.mag.-iuvoq. 2014-16-imut Danmarks Evalueringsinstitut sinnerlugu meeqqat atuarfiannik ilinniartitsisunngorniarfimmillu nalilersuineq annertooq ingerlappaa. Taanna 1988-89-imi Akunnaami timelæreriusimavoq, tassani atuarfimmi klassinit pingasunit klassit marluk qallunaatut, tuluttut, matematikimik formningimillu atuartittarsimallugit – kalaallit oqaasii atuartitsissutigalugit.